

מיד עם לידתו ביום טוב. ומוכח שאין לחשוש לריסוק איברים.

וכי תימא הכא נמי איירי שיצא דרך דופן.

אי אפשר לומר כך כאן. כי בכור היוצא דרך דופן — מי קדוש?!

והא אמר רבי יוחנן: מודה היה רבי שמעון, הסובר שיוצא דופן באדם הרי הוא כילוד, ומטמא את אמו כילודת רגילה, לענין קדשים — שאינו קדוש.

וכיון שאינו קדוש, מה לנו להיתר המום, הרי חולין הוא?!

ודחינן: לעולם חיישינן לריסוק איברים ביציאתו מהרחם. ומה שמותר לאכול את הבכור שנולד במומו ביום טוב, ואין צורך להשהותו מעת לעת, כי **הכא במאי עסקינן, שהפריס על גבי קרקע**. עמידתו מאליו על פרסותיו, היא המוכיחה שאינו טרפה, ואין צורך בשהיה מעת לעת.

ואמר רב נחמן: כשמפילים את הבהמה לצורך שחיטה, ואפילו ממקום גבוה, בבית המטבחים — אין בו משום ריסוקי איברים.

ההוא תורא דנפל בבית המטבחים, ואישתמע קל נגיחותיה, יללותיו בנופלו. על רב יצחק בר שמואל בר מרתא, שקל משופרי שופרי, מהמשובח שבבשרו, ואכל אותו.

אמרי ליה רבנן: מנא לך הא שלא חיישת לריסוקי איברים?!

אמר להו: הכי אמר רב, בשעה שהשור שוחה ונוטה ליפול, צפרניו הוא נועץ

אמר רב נחמן: בית הרחם והיינו, עגל שנולד היום, שיצא מבית הרחם שהוא מקום צר, מותר מיד לשוחטו, ואין צורך להשהותו כדי לבדוק שמא נדחק בצאתו מבית הרחם ונתרסקו איבריו, כי אין בו חשש משום ריסוקי איברים.

אמר ליה רבא לרב נחמן: תניא דמסייע לך, ממה ששינונו במסכת נדה [מג ב]: תינוק בן יום אחד

ב-נא מטמא בזיבה.

ואי סלקא דעתך יש בו חשש ביציאתו מרחם אמו משום ריסוקי איברים אמאי מטמא התינוק בזיבה, והרי, אם כן, חולה הוא, ואיקרי כאן "זב מבשרו" — ולא זב מחמת אונסו?!

ודחינן: הכא במאי עסקינן, כגון שיצא דרך דופן, ששם אין חשש לריסוק ביציאתו.

תא שמע ממה ששינונו במסכת ביצה [ו ב]: עגל שנולד ביום טוב — שוחטין אותו מיד ביום טוב, שאין בו איסור מוקצה, כיון שהיה מוכן לשחיטה אגב אמו. ומוכח שלא חיישינן לריסוקי איברים.

ודחינן: הכא נמי, כגון שיצא דרך דופן.

תא שמע: ושיון, כל התנאים שנחלקו בבכור שנפל בו מום ביום טוב [שלא היה ראוי לאוכלו בכניסת היום מחמת קדושתו] אי אמרינן ביה מיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולא יומא, מודים הם, שאם נולד הבכור, הוא ומומו עמו, שאין בו איסור מוקצה, שהרי במעי אמו אינו קדוש, ומשנולד יש בו מום, שזה — מן המוכן הוא, שאין בו איסור מוקצה, ולכן מותר לאוכלו

בקרקע עד שמוגיע לארץ, כך שאין לו חבטה כמי שנופל מגובה.

לעמוד, אף על פי שלא עמדה, אינה צריכה שהייה.

אמר רבי יהודה אמר רב: בהמה שנפלה מן הגג ואחר כך עמדה, שוב אינה צריכה שהייה מעת לעת.

אמר אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא: נפולה, שאמרו חכמים שיש לחוש לה, (55) צריכה בדיקה כנגד בני מעיים, שמא נקרע רוב הכרס החיצונה או שמא ניקבו המעיים.

אך בדיקה בחוט השדרה, וכן בדיקה אם לא נשברו רוב צלעותיה, ואם לא נעקרה חוליה — ודאי בעיא!

אמר ליה מר זוטרא: הכי אמרינן משמיה דרב פפא: צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו, משום שבירת רוב צלעות, או עקירת החוליות.

ואם הלכה, אינה צריכה אפילו בדיקה!

רב חייא בר אשי אמר: אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה!

אמר ליה חונא מר בר בריה דרב נחמיה לרב אשי: סימנין מאי? האם צריך לבדוק גם את הקנה והוושט שמא נעקרו ממקומן?

אמר רב ירמיה בר אחא אמר רב: פשטה ידה לעמוד, הרי אף על פי שלא עמדה, שוב אין היא צריכה שהייה מעת לעת.

אמר ליה: סימנין — קשין הן אצל נפילה. שהם מחזיקים מעמד ואינם נעקרים בנפילה.

עקרה רגלה להלך — אף על פי שלא הלכה, אינה צריכה אפילו בדיקה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: עוף שנחבט בנפילתו בעל כרחו על פני המים, כיון ששט מלא קומתו, דיו!

ורב חסדא אמר: אפילו לא פשטה ידה כדי לעמוד, אלא רק נייערה, נתחזקה ורצתה

ולא אמרן, אלא כששט ממטה, ממורד הנהר

55. גובה הנפילה מבואר במסכת בבא קמא [נ ב] ששיעורה הוא עשרה טפחים. והאומד של השיעור נקבע לפי "דעתו של רואה", דהיינו, ש דעתו המשווערת של החכם הדין את דינה של הבהמה שנפלה, לגבי שיעור הגובה של עשרה טפחים, היא הקובעת אם הבהמה טריפה או לא, כי כל המידות לגבי שיעורי התורה נקבעים לפי ה"אגודל הבינוני" שבכל דור ודור [עיין חזון איש או"ח לט טן].

יועיל דעתו של רואה ששיער את הטפחים לדעתו, והכשירה! או, אם לא נתרסקו אבריה, למה נטרף אותה?

ונראה, דשורש ההלכה נאמרה לפי דעתו של רואה, ואם בעיניו [נראה] שאין כאן עשרה טפחים, הרי היא כשירה מן הדין! ואף דאיה חיה, דינה כשאר מסוכנת [העומדת למות, אך אינה טריפה], ולא אסרתה תורה.

וכתב החזון איש [שם]: יש לעיין, אם באנו לשער לפי דעתו של רואה, אם כן, יתכן שבת דין זה יכשיר, וזה יטריף! והלא יסוד הטריפה, שאינה חיה. ואם באמת התרסקו אבריה, מה

[כי] הכרעת השיעור בטריפה פרטית ניתנה לחכם, ומה שנראה לו, זה הוא שרש ההלכה שנאמרה למשה מסיני, ועל תנאי זה הוזהרנו!

אבל אם היה הפשתן דייק ולא נפיץ — חיישינן.

דעביד ביזרי, אם יש בו גבעולים, כיון דאיכא ביה קטרי, קשרים — חיישינן, על אף שהוא דייק ונפיץ.

דקתא, נעורת של שברי גבעולין הננערים מן הפשתים כשמנפצין אותן — חיישינן. אבל כשהיא דקדקתא, דקה מן הדקה — לא חיישינן.

נברא, סיב הגדל סביב הדקלים — חיישינן. אבל, תימחתא, לאחר שחילקוהו לרצועות הוא נעשה רך, לא חיישינן.

קיטמא נחילא, אפר מרוקד בנפה הרי הוא נכבש ונעשה קשה. חיישינן, כיון שהוא מרוקד בנפה, הוא נכבש ונעשה קשה. אבל אם הוא לא נחילא — לא חיישינן, משום שאינו נכבש, ואינו נעשה קשה.

חול הדק — לא חיישינן משום שאינו נכבש נב-א לעולם.

חול הגס — חיישינן, כי האבנים הגדולות שבו מרסקות את העוף כשנופל עליהן.

אבק דרכים, שהוא גס ונהיה קשה — חיישינן.

תיבנא, תבן של חטים ושעורים ועביד בזנא, חבילה — חיישינן.

לא עביד בזנא — לא חיישינן.

למעלה הנהר, שאז שיוטו מראה על בריאותו. אבל אם הוא שט מלמעלה למטה — מיא הוא דאשפלו, ואין זה שיוט עצמי שלו.

ואי הוו מיא קימי, (56) לית לן בה!

ואי שדא ציבי שהיו מושלכים בנהר קיסמי עץ, וקדמיה, והוא הקדים את העצים השטים במים — הא קדמיה איהו לציבי, ואז, אפילו מלמעלה למטה הווי ראייה על בריאותו.

עוף שנפל על גלימא מתיח, על בד שמונח על גבי יתדות, והיה אותו הבד מתוח — חיישינן לריסוק איבריו. ואם נפל על בד דלא מתיח — לא חיישינן.

עוף ומעופף, דהיינו, אם היתה הגלימא כפולה, שאז אין העוף נחבט, לא חיישינן!

עוף שנפל בתוך רשת הפרושה באויר, הנקראת איזלא, ומקרבי קטרי, קשרי הרשת סמוכין זה לזה — חיישינן שמא הקשרים ריסקו את איבריו. ואי לא מקרבי קטרי — לא חיישינן!

נפל העוף על כיתנא, פשתן דעביד בטוני, הכרוך בחבילות, חיישינן לריסוק איברים משום שהן חבילות קשות. ואם נפל על צידי החבילה, דהאי גיסא ודהאי גיסא — לא חיישינן.

נפל על חבילות קנים, הנקראות אסורייתא — חיישינן.

נפל על כיתנא, פשתן דדייק, שנחבט הפשתן, ונפיץ, מנופץ, שנעשה רך — לא חיישינן.

56. רש"י כתב ששט מלמעלה למטה באגם. ומבאר הים של שלמה את כוונת רש"י, שאל